

Obsah

56
březen • 2001

MVS	■ 2	
Zpráva o činnosti MVS JČMF v roce 2000		■ 3
www.jcmf.cz	■ 4	
SVOČ 2001	■ 4	
SVOČ 2001 — propozice soutěže		■ 5
Cena MVS JČMF	■ 7	
Jubilanti MVS	■ 7	
EMS	■ 8	
Z obsahu EMS Newsletteru č. 38		■ 8
Stručně z výkonného výboru EMS		■ 8
Bringing mathematicians into biology		■ 9
Ze zahraničí	■ 10	
ICM 2002	■ 10	
Cesta za důkazem Velké Fermatovy věty (<i>Martina Bečvářová</i>)		■ 11
Gabriel Laub (<i>Jindřich Bečvář</i>)		■ 15
Ze současného školství (<i>B. Henry</i>)		■ 22

Vydává Matematická vědecká sekce jako členskou neprodejnou publikaci. Adresa redakce: Jindřich Bečvář, MÚ UK, Sokolovská 83, 186 00 Praha 8, tel. (+2) 219 13 251, e-mail becvar@karlin.mff.cuni.cz; Jiří Rákosník, MÚ AV ČR, Žitná 25, 115 67 Praha 1, tel. (+2) 220 90 731, fax (+2) 222 11 638, e-mail rakosnik@math.cas.cz. Obálka a grafická úprava Karel Horák, zpracováno programem T_EX.

MVS

Zápis ze 143. (6.) schůze výboru MVS JČMF dne 1. 11. 2000

Přítomni: *M. Čadek, J. Franců, M. Kopáčková, J. Kratochvíl, M. Krbec, B. Maslowski, B. Novák, J. Polák, J. Rákosník, M. Tvrdý, B. Zelinka, J. Zichová*

Omluveni: *Z. Boháč, L. Pick, Š. Porubský, J. Rachůnek, S. Staněk*

Hosté: *J. Smítal*

Program: 1) Členská agenda
2) Hospodářské otázky
3) SVOČ

ad 1) M. Krbec informoval o probíhající kontrole placení členských příspěvků a aktualizaci členské databáze MVS. Šesti členům MVS zaniklo členství v JČMF k 1. 2. 2000 pro neplacení příspěvků od r. 1995, čímž skončilo také jejich členství v MVS (v závorce je členské číslo): M. Antoš (6436), J. Souček (2439), M. Šedivý (6430), I. Vlček (4523), D. Volný (3325), J. Wiesner (2777). V koordinaci s předsednictvem JČMF, které během letních měsíců zasílalo postupně všem členům složenky k uhrazení aktuálních příspěvků, příp. i dluhů z minulých let, byli písemně upomenuti 24 členové MVS, kteří dlužili členské příspěvky MVS od roku 1997 nebo 1998. Upomínky byly zaslány ve dvou etapách. V první ze dne 19. 6. t.r. výbor MVS žádal o zaplacení dluhu do konce září a v druhé ze dne 11. 9. o vyrovnání dluhu do konce října. Výbor jednomyslně potvrdil zánik členství J. Hořejše (0706), který byl požádán o vyrovnání dluhu za minulá léta k 30. 9. K datu 7. 11. však nebyl vyrovnán jeho dluh ani dluhy, o jejichž vyrovnání výbor MVS žádal k 30. 10. následující kolegy: I. Studnička (2434), K. Šiman (6312), J. Šiška (4546), M. Vašín (5534), A. Vencovská (3625). Výbor jednomyslně souhlasí s ukončením jejich členství k 30. 11., pokud do té doby jejich platby nedorazí na účet JČMF, přičemž v případě A. Vencovské výbor většinou hlasů v rozhodnutí per rollam po schůzi rozhodl počkat s případným ukončením členství na přímé navázání kontaktu vzhledem k jejímu dlouhodobému pobytu v zahraničí (její zahraniční adresu se výboru po tomto rozhodnutí podařilo získat).

Výbor MVS bere na vědomí vystoupení z MVS na vlastní žádost kolegů S. Horáka (1940) a P. Materny (3694).

ad 2) Bylo předběžně uzavřeno účtování konference ROBUST 2000 s tím, že některé položky budou ještě doúčtovány (např. náklady na sborník). Částka 2 000 Kč byla převedena ve prospěch MVS.

ad 3) Jako host se zúčastnil jednání výboru MVS prof. J. Smítal, ředitel Matematického ústavu SU v Opavě, který projevil zájem uspořádat druhý ročník soutěže. Předseda řídicího výboru J. Kratochvíl seznámil přítomné s návrhem propozic, který vychází ze zkušeností letošního prvního ročníku obnovené soutěže a z diskusí na minulých schůzích výboru MVS. Obšírné diskusi o jednotlivých bodech

propozic a organizačních záležitostech byla věnována většina času této schůze. Výsledkem jsou propozice soutěže pro rok 2001, které jsou přílohou tohoto zápisu.¹⁾

Zapsal: *M. Krbec*

Zpráva o činnosti MVS JČMF v roce 2000

MVS se podílela na uspořádání těchto odborných akcí:

- 28. zimní škola abstraktní analýzy (Křišťanovice, 23.–29. 1. 2000)
- Vzpomínka na prof. RNDr. Karla Petra (Praha, 14. 3. 2000)
- Soutěž vysokoškoláků ve vědecké odborné činnosti v matematice SVOČ 2000 (Ostrava, 5. 5. 2000)
- Letní škola ROBUST'2000 (Výukové středisko ZČU Nečtiny Hrad, 11.–15. 9. 2000)
- Setkání učitelů matematiky všech typů škol (Mariánské Lázně, 25. až 28. 10. 2000)

Rok 2000 byl Mezinárodní matematickou unií vyhlášen Světovým rokem matematiky. Vyhlášení podpořila UNESCO. Této příležitosti bylo v celém světě využito k široké propagaci matematiky. MVS k tomu přispěla několika akcemi. Ve spolupráci s MFF UK a s nakladatelstvím Prometheus, spol. s r. o., byl vydán kalendář s motivy z různých oblastí matematiky. 31. 5. 2000 byla emitována příležitostná poštovní známka s motivem Velké Fermatovy věty, jejíž vydání MVS iniciovala a podílela se na její výsledné grafické úpravě (grafický návrh zpracoval prof. Z. Ziegler). V tisku vyšly popularizační články o matematice od P. Drábka, J. Chlebouna, M. Křížka a K. Segetha. Nakladatelství Academia vydalo překlad knihy S. Singha Velká Fermatova věta. Kniha poutavým a populárním způsobem vysvětluje historii slavného problému a jeho řešení a je výbornou propagací matematiky a vědy vůbec.

Při příležitosti Světového roku matematiky také MVS obnovila Soutěž vysokoškoláků ve vědecké odborné činnosti SVOČ 2000. První ročník se uskutečnil 5. 5. 2000 v Ostravě pod záštitou rektora VŠB-TU Ostrava prof. ing. V. Roubíčka, CSc., a předsedy JČMF prof. RNDr. J. Kurzweila, DrSc. Zúčastnilo se jej 27 studentů ve čtyřech sekcích.

Vyšla čísla 54 a 55 členského bulletinu Informace MVS.

MVS se i nadále účastnila činnosti Evropské matematické společnosti, jejímž je JČMF členem. Pražská redakční skupina (I. Netuka, V. Souček) se podílela na přípravě EMS Newsletteru, zejména organizováním recenzní činnosti, která umožňuje získávat velké množství odborných knih. Knihy

---

¹⁾ Viz str. 5.

jsou uloženy v knihovně MFF UK v Praze-Karlíně a jsou k dispozici veřejnosti.

Pokračovala spolupráce s berlínskou redakcí referativního časopisu a databáze Zentralblatt MATH, která byla navázána v rámci rozsáhlého projektu Evropské matematické společnosti. Česká redakční skupina organizuje recenzování matematických časopisů vydávaných v ČR a některých zahraničních periodik a připravuje vstupy do databáze. Jako protihodnotu získává pro šest pracovišť v ČR, která se podílejí na projektu, produkty Zentralblattu v celkové hodnotě více než 60 000 DM.

MVS ke své činnosti v roce 2000 využila dotaci z RVS ve výši 19 000 Kč.

Připravil: J. Rákosník

www.jcmf.cz

S potěšením oznamujeme, že Jednota českých matematiků a fyziků má vlastní internetovou doménu. Na adrese <http://www.jcmf.cz> najdete domovskou stránku JČMF. Tato stránka dosud existovala v neoficiální podobě. Z vlastní iniciativy ji spravoval kolega Jan Popelek, který se stará o domovskou stránku Fyzikální vědecké sekce. Využili jsme jeho nadšení pro věc a ochoty starat se o stránku Jednoty, zaregistrovali jsme doménu [jcmf.cz](http://www.jcmf.cz) a domovskou stránku oživil. Postupně jsou na ni umísťovány aktuální dokumenty a informace, lze na ní nalézt řadu odkazů na sekce, pobočky a komise Jednoty, Matematickou a Fyzikální olympiádu a jiné instituce, které s činností Jednoty souvisejí, seznam časopisů, na jejichž vydávání se Jednota podílí, atd. Je zde samozřejmě i odkaz na webovskou stránku MVS: <http://www.ms.mff.cuni.cz/acad/kam/mvs-jcmf/>

Bylo by vhodné, aby si všechny složky Jednoty postupně zřídily své stránky a oznámily jejich adresu, aby mohly být zalinkovány na hlavní stránce Jednoty. Kontaktem se správcem stránek jsou pověřeni Štefan Schwabik schwabik@math.cas.cz a Jiří Rákosník rakosnik@math.cas.cz. Jim lze zasílat náměty a připomínky k domovské stránce JČMF.

-jr-

SVOČ 2001

Při příležitosti Světového roku matematiky 2000 se po desetileté přestávce konal první ročník obnovené Soutěže vysokoškoláků ve vědecké a odborné činnosti v matematice SVOČ 2000. Podrobnou zprávu jsme přinesli v Informacích MVS č. 55 na str. 5. Obnovení soutěže bylo velmi dobře přijato, potvrdila se její potřebnost a účelnost. Důležité je, že soutěž je

otevřená studentům všech vysokých škol v ČR. Na popud studentů jsme mimo soutěž pozvali i studenty ze Slovenska.

Proto jsme vyhlásili druhý ročník soutěže, který by se měl konat již v širším rozsahu. Závěrečnou studentskou konferenci s vyhlášením vítězů a předáním cen pořádá ve dnech 17.–18. května 2001 Matematický ústav SU v Opavě v rámci oslav 10. výročí Slezské univerzity. Vyhlášení soutěže jsme členům MVS oznámili elektronickým oběžníkem v listopadu minulého roku. Dopis s propozicemi soutěže a s žádostí o podporu jsme rozeslali děkanům více než padesáti fakult. I když jsme očekávali mnohem větší ohlas, podařilo se shromáždit určité prostředky, které spolu s podporou přislíbenou opavskými organizátory a MVS umožní důstojný průběh soutěže. Významnou sponzorskou podporu ve formě věcných cen přislíbila Hewlett-Packard, s. r. o.

Propozice a aktuální informace lze nalézt na webovské stránce MVS na adrese <http://ms.mff.cuni.cz/>. Do uzávěrky přihlášek sice nezbývá mnoho času, přesto chceme ještě jednou apelovat na všechny kolegy na vysokých školách, aby soutěž podpořili tím, že budou informovat vhodné studenty, pomohou jim s přípravou prací a s přihláškami, a přispějí k vytvoření příznivých podmínek pro podporu soutěže na fakultě.

J. Kratochvíl (za řídicí výbor soutěže)

J. Rákosník (za výbor MVS)

SVOČ 2001 — propozice soutěže

1. Soutěže se může zúčastnit každý student (nebo kolektiv studentů) prezenčního bakalářského nebo magisterského studia kterékoliv fakulty, resp. vysoké školy v ČR.
2. Soutěž se uskuteční ve formě celostátní Studentské konference SVOČ 2001, kterou ve dnech 17.–18. 5. 2001 uspořádá Matematický ústav Slezské univerzity v Opavě. Odborné poroty vyberou nejlepší práce, které budou oceněny diplomem a finančními cenami.
3. Studenti se do soutěže přihlašují prostřednictvím svých fakult. Každá fakulta může do každé sekce vyslat nejvýše 5 prací. Fakulty mohou výběr prací zajistit prostřednictvím fakultních soutěží SVOČ. Termíny a organizace fakultních soutěží nebo jiný způsob výběru prací závisí na jednotlivých fakultách.
4. Fakulty přihlásí studenty do celostátní konference nejpozději do 23. dubna 2001 na níže uvedenou adresu řídicího výboru. K tomuto datu je třeba zaslat:

- a) Seznam přihlášených prací, který musí obsahovat
- (i) název práce,
  - (ii) jméno autora,
  - (iii) datum narození autora,
  - (iv) ročník a obor studia autora,
  - (v) jméno vedoucího práce,
  - (vi) plný název a adresu fakulty,
  - (vii) kontakt na autora (nejlépe poštovní adresu i e-mail),
  - (viii) sekci, do níž je práce přihlášena.

Tento seznam je možno poslat e-mailem.

- b) 4 kopie každé soutěžní práce v předepsané formě (viz násl. odstavce).
5. Titulní strana soutěžní práce musí jasně vyjadřovat, že se jedná o práci podanou do soutěže SVOČ 2001. Práce musí být vhodně svázána, např. kroužkovou vazbou.

K práci musí být přiložen abstrakt délky nejvýše jedné strany formátu A4, ve kterém musí být mimo jiné přesně vymezen vlastní přínos autora a případně vztah předložené práce k diplomové práci autora a k jeho pracím podaným do soutěže SVOČ v minulých letech, resp. do jiných soutěží obdobného charakteru.

Dále musí být k práci přiložen posudek vedoucího práce nebo jiného vědecko-pedagogického pracovníka fakulty, která práci přihlašuje.

6. Soutěžní práce budou hodnoceny podle následujících kritérií:
- a) vlastní výsledky, resp. přínos autora,
  - b) celkové zpracování práce,
  - c) přednes referátu o práci na celostátní studentské konferenci.
7. V roce 2001 je SVOČ vyhlášena v sekcích:

- [S1] Matematická analýza
- [S2] Teorie pravděpodobnosti, statistika a ekonometrie
- [S3] Matematické struktury
- [S4] Teoretická informatika
- [S5] Aplikovaná matematika

8. Řídící výbor SVOČ má právo přeradit práce do jiné sekce, sloučit sekce nebo rozdělit sekce v celostátní Studentské konferenci SVOČ 2001 v závislosti na počtu a zaměření přihlášených prací.
9. Účastníkům Studentské konference SVOČ budou uhrazeny pobytové náklady, úhradu cestovního si zajistí sami.

Adresa řídicího výboru SVOČ:

Doc. RNDr. Jan Kratochvíl, CSc.

KAM MFF UK, Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1

e-mail: honza@kam.ms.mff.cuni.cz

<http://www.ms.mff.cuni.cz/acad/kam/mvs-jcmf/svoc2001.htm>

Výbor Matematické vědecké sekce vyhláší soutěž o
Cenu Matematické vědecké sekce JČMF

Cílem udělování cen MVS je podpořit zájem studentů, doktorandů a mladých vědeckých pracovníků o teoretickou a aplikovanou matematiku.

Cena MVS je udělována jednou za tři roky a to nejvýše čtyřem pracím nebo čtyřem souborům prací z teoretické či aplikované matematiky, které byly publikovány nebo přijaty do tisku v recenzovaných časopisech nebo recenzovaných sbornících v posledních třech letech předcházejících přihlášce prací do soutěže.

Cena může být udělena jen práci nebo souboru prací, jejíž všichni autoři studují nebo pracují v ČR, případně zde delší dobu pracovali nebo studovali a dosáhli v roce zaslání práce nebo souboru prací k publikaci věku nejvýše 35 let.

Ceny MVS budou vyhlášeny na Konferenci českých matematiků v roce 2002 a předány autorům ohodnocených prací při vhodné příležitosti.

Přihlášky do soutěže s jedním výtiskem soutěžní práce a s údaji o autorovi/autorech (jméno, příjmení, tituly a vědecké hodnosti, datum narození, adresa do zaměstnání nebo do školy) přijímá

do 2. listopadu 2001

místopředseda MVS JČMF prof. RNDr. Břetislav Novák, DrSc., katedra matematické analýzy MFF UK, Sokolovská 83, 186 75 Praha 8.

Jubilanti MVS

Přinášíme seznam letošních jubilantů z řad členů MVS.²⁾

Doc. RNDr. A. B., CSc., se dožívá α let dne a. b.

Prof. RNDr. C. D., CSc., se dožívá β let dne c. d.

Doc. PaeDr. E. F., DrSc., se dožívá γ let dne e. f.

Doc. RNDr. G. H., CSc. se dožívá δ let dne g. h.

RNDr. I. J., CSc., se dožívá ϵ let dne i. j.

RNDr. K. L. se dožívá ζ let dne k. l.

Doc. RNDr. M. N., CSc., se dožívá η let dne m. n.

RNDr. O. P. se dožívá ϑ let dne o. p.

Prof. RNDr. Q. R., DrSc., se dožívá ι let dne q. r.

RNDr. S. T., CSc., se dožívá κ let dne s. t.

Prof. RNDr. U. V., CSc., se dožívá λ let dne u. v.

Doc. RNDr. W. X., CSc., se dožívá μ let dne w. x.

Prof. RNDr. Y. Z., DrSc., se dožívá ν let dne y. z.

---

²⁾ S přihlédnutím k zákonu o ochraně osobních dat zpracoval B. Henry.

European Mathematical Society

Z obsahu EMS Newsletteru č. 38, December 2000

EMS News: Agenda, Editorial, Edinburgh Summer School, London Meeting
Joint AMS–Scandinavia Meeting
The World Mathematical Year in Europe
The Pre-history of the EMS
Interview with Sir Roger Penrose
Interview with Vadim G. Vizing
2000 Anniversaries: John Napier (1550–1617)
Societies: L'Unione Matematica Italiana
The Price Spiral of Mathematics Journals
Digital Models and Computer Assisted Proofs
Forthcoming Conferences
Recent Books

Stručně z výkonného výboru EMS

- Výkonný výbor (EC) schválil statut Evropské matematické nadace EMF. Mezi jejími úkoly je zřízení vydavatelství (EMSph) a dohled nad ním, podpora aktivit EMS a jejich kolektivních členů. EMF by měla působit od ledna 2001; finančně ji podporuje EMS a ETH v Curychu.
- EC v současnosti vyvíjí velké úsilí v Bruselu, aby připravovaný 6. rámcový program byl dostatečně pružný pro potřeby matematické obce. Pokračuje práce na přeměně databáze Zentrablatt MATH na skutečně evropský podnik. Vloni byl zahájen projekt LIMES (Large Infrastructure in Mathematics – Enhanced Services), v jehož rámci EMS spolupracuje s týmy z více než dvanácti zemí na zlepšení této databáze.
- Před více než dvěma lety byl na žádost EC zahájen projekt, jehož cílem je stanovení srovnávacích úrovní pro výuku matematiky pro šestnáctileté studenty. EMS pořádá 11.–12. 5. v Luxemburgu konferenci o výsledcích projektu. Předpokládá se účast ministrů školství, inspektorů, tvůrců kurikulů, představitelů výzkumných pedagogických ústavů a pedagogických škol, zástupců učitelských organizací a národních matematických společností.
- 4. evropský matematický kongres *4ecm* bude v létě 2004 ve Stockholmu.

Vybrané akce chystané na tento rok

- Computational Mathematics in our Changing World. První společná konference EMS-SIAM, Berlín, 2.–6. 9. <http://www.zib.de/amcw01/>
- V páté sérii *EMS Lectures* bude přednášet M. Vergne na téma Convex Polytopes v Římě (19.–21. 11.) a na Maltě (24.–30. 8.), kde se zároveň uskuteční 10. mezinárodní setkání žen v matematice.
- *EMS Summer Schools*

Asymptotic combinatorics with application to mathematical physics. Euler International Mathematical Institute, St.-Petersburg, 9.–22. 7. Organizuje A. Vershik, vershik@pdmi.ras.ru.

Simulation of fluid and structure interaction. MFF UK v Praze, 19.–31. 8. Organizuje M. Feistauer, feist@karlin.math.cas.cz.

Návrhy na Letní školy EMS v roce 2003 lze do 15. 8. posílat R. Picinimu, renzo@matapp.unimib.it.

- Páté *Diderotovo matematické forum* na téma Matematika a telekomunikace se uskuteční 22.–23. 11. v Eindhovenu, v Helsinkách a v Lausanne. Návrhy na další témata lze posílat předsedovi Komise pro speciální akce J.-P. Bourguignonovi, jpb@ihes.fr. V současnosti se uvažuje o tématech Matematika a medicína, Matematika a rizika, Matematika a umění, Matematika a fyzika.

Opportunities for mathematicians in biology: Human Frontier Science Program

Bringing mathematicians into biology

The Human Frontier Science Program is an international funding agency, supported by the G7 governments, the European Union and Switzerland. The HFSP supports interdisciplinary, international collaborations in the life sciences, with an increasing focus on bringing scientists from various fields such as physics, mathematics, chemistry, computer science and engineering together with biologists to open up new approaches to understanding complex biological systems. The HFSP promotes international collaboration through collaborative research grants and post-doctoral fellowships.

The next deadline for applications for letters of intent to submit research grants is **March 30, 2001** and for fellowships **September 1, 2001**.

Further information can be obtained from the HFSP web site at <http://www.hfsp.org>.

Dr Martin Reddington
Director of Research Grants
Human Frontier Science Program

Ze zahraničí

ICM 2002

Fields/Nevanlinna Nominations

Nominations for candidates for the Fields Medal and Rolf Nevanlinna Prizes to be awarded at the Opening Ceremony of the next International Congress of Mathematicians (which will be held in Beijing, China, August 20–28, 2002), can be presented to the Secretary of IMU:

Professor Phillip A. Griffiths
Institute for Advanced Study
Einstein Drive, Princeton, NJ 08540-0631
Tel: +609-734-8200; Fax: +609-683-7605
E-mail: imu@ias.edu

with a brief justification. They will be forwarded to the chairman of the appropriate committee. The nominations are limited to no more than a two-page statement, plus the curriculum vitae. The deadline for nominations is May 1, 2001.

A Fields Medal winner shall not be considered for the Nevanlinna Prize and reciprocally a Nevanlinna Prize winner shall not be considered for the Fields Medal.

Travel Grants for Young Mathematicians

The International Mathematical Union will award travel grants to young mathematicians to help them to attend the ICM-2002, Beijing, China, August 20–28, 2002. The grants are intended for young mathematicians from developing countries (not necessarily members of IMU). Please notice that mathematicians from Eastern European countries, even those with strict monetary regulations, are not part of this program, but shall also be specially considered directly by the Local Organizing Committee.

The age-limit for the grantees is 35 years on the occasion of the Congress. The candidates should present evidence of research work at the post-doctoral level, and they should be able to benefit from the interaction with mathematicians from other countries attending the Congress.

In addition to the name and address of the candidate, including e-mail address and fax number when available, the applications should contain a brief curriculum vitae, including date of birth, plus a list of publications (papers published or definitively accepted for publication).

The Local Organizing Committee of the International Congress of Mathematicians will provide a special allowance to the grantees to cover their registration, board and lodging.

Applications for the travel grant may be sent directly to the Secretary of the Union. Applications may also be submitted through the National Committees for Mathematics, which in such a case will send all the relevant information about the candidates to the Secretary.

All applications should reach the Secretary by January 31, 2002 (see the address above).

Satellite Conference

The Satellite Conference Sub-Committee has organized 30 satellite conferences of the ICM-2002, which have been accepted by the Organizing Committee of ICM2002.

We welcome more proposals of satellite conferences. The deadline for proposal submissions is June 30, 2001.

Please find titles and places of the satellite conferences below. More information of the satellite conferences can be gotten as follows:

<http://www.icm2002.org.cn/satellite/index.html>

If you have any questions regarding satellite conferences, such as submitting proposals, please contact the chairman of the satellite conference subcommittee, Prof. Weilin Li, wli@math08.math.ac.cn.

Cesta za důkazem Velké Fermatovy věty

Martina Bečvářová

Nakladatelství Academia vydalo zajímavou publikaci nazvanou *Velká Fermatova věta* od Simona Singha, kterou z anglického originálu přeložili Luboš Pick, Jiří Rákosník a Mirko Rokyta. Vyšla na konci roku 2000 při příležitosti Světového roku matematiky, který s podporou UNESCO vyhlásila Mezinárodní matematická unie.

Tato kniha není učebnicí teorie čísel, je to poutavé vyprávění popularizující matematiku, strhující příběh o několika matematicích, kteří urputně hledali důkaz Velké Fermatovy věty. Autor popisuje jejich životní osudy, jejich vášnivé hledání důkazu, naděje i zklamání, přátelství i rivalitu, slávu i zapomnění. Čtenář tak zažije nevšední vzrušení z příběhu o dlouholetém hledání důkazu slavné matematické věty, jejíž formulace je velmi krátká a stručná a snadno pochopitelná i pro žáka základní školy: neexistuje přirozené číslo $n > 2$ a přirozená čísla x, y, z , pro která by bylo

$$x^n + y^n = z^n.$$

Na důkaz tohoto tvrzení si matematika musela počkat více než 350 let.

Celý text knihy je prostoupen dramatickým životním příběhem britského matematika Andrewa Wilese, který svému předsevzetí — dokázat Velkou Fermatovu větu — zasvětil plných sedm let intenzivní práce; uchýlil se dokonce do dobrovolné izolace, aby — nerušen okolním světem — propojil velmi složité matematické teorie a vytvořil teorie nové, a aby nakonec našel důkaz jednoho z nejslavnějších matematických tvrzení všech dob.

Kniha nás zavede do starého Řecka, do doby Pythagora a jeho školy, seznámí nás s některými aspekty pythagorejské matematiky, s Pythagorovou větou a pythagorejskými trojicemi čísel; dále nás přenese do Francie 17. století, kdy Pierre de Fermat (1601–1665) vyslovil jeden z největších matematických problémů, tzv. Velkou Fermatovu větu; autor zde plasticky načrtl i mimořádnou osobnost Fermatovu a jeho přínos pro světovou matematiku. Další partie knihy jsou věnovány pokusům o důkaz Velké Fermatovy věty, které se táhly matematikou od osmnáctého až do dvacátého století; přestože byly neúspěšné, objevily se v nich často nové myšlenky, přístupy a metody, které byly později v nejrůznějších oblastech matematiky využity.

Autor věnuje velkou pozornost i matematikům, kteří byli Fermatovým odkazem posedlí, jejich snahám obětovat všechny síly nalezení hledané pravdy. Největší prostor však poutá sám Andrew Wiles, díky němuž se matematika, byť jen nakrátko, dostala na přední strany světového tisku. V závěru knihy popisuje autor zvláštní situaci, která nastala, když recenzenti v předloženém důkazu Fermatovy věty objevili závažnou mezeru. Diskutuje problém kontrolovatelnosti rozsáhlých důkazů, které využívají hluboké výsledky několika disciplín, otázku ověřitelnosti „počítačových důkazů“ apod. Seznamuje čtenáře s některými dalšími velkými matematickými problémy, které byly vyřešeny nedávno nebo ještě zůstávají nevyřešeny. V deseti „matematických“ dodatcích na konci knihy čtenář nalezne např. důkaz Pythagorovy věty, Eukleidův důkaz iracionálnosti čísla $\sqrt{2}$, úlohu o Diofantově stáří, jednoduchý důkaz indukci atd.

Je třeba poznamenat, že autorem knihy není matematik. Simon Singh vystudoval fyziku, získal dokonce doktorát, ale matematikou ani fyzikou se profesionálně nezabýval; pracoval jako redaktor britské televize BBC a velké úsilí věnoval popularizaci vědy. Svou knížku sepsal na základě mnoha-hodinových rozhovorů s řadou matematiků a historiků matematiky. Snažil se vyhnout obtížně srozumitelným partiím matematiky a umožnil tak čtenářům bez matematického vzdělání sledovat strhující příběh intenzivního matematického bádání.

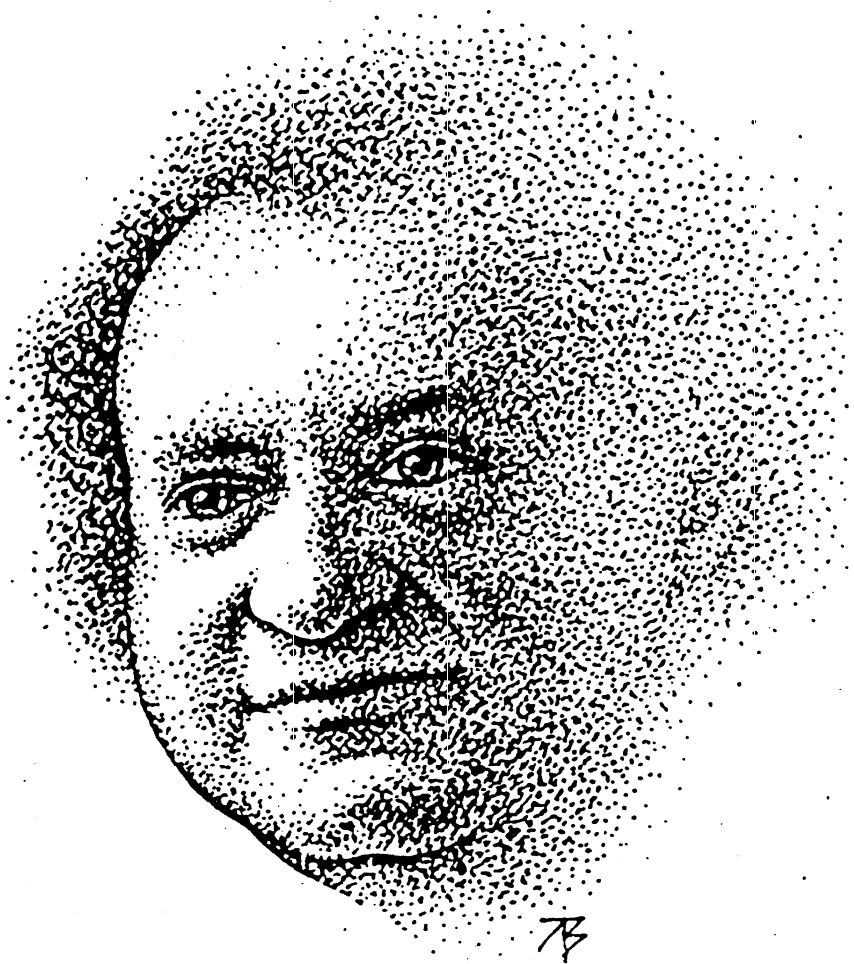
Zasvěcený a matematicky vzdělaný čtenář nalezne v knize některé nepřesnosti a určitá zjednodušení (v matematice i její historii). Překladatelé — matematici — stáli před problémem, zda původní autorův text pouze přeložit, nebo ho upravovat, upřesňovat a doplňovat vysvětlujícími komentáři. Rozhodli se plně zachovat původní text i jeho dikci; v některých případech pak připojili drobná upřesnění a doplňující poznámky.

Protože se teorie čísel rychle rozvíjí, některé informace ze Singova textu z roku 1995 již zastaraly (např. údaje o množství známých číslic v desetinném rozvoji čísla π). I s tímto problémem se překladatelé velmi dobře vyrovnali, neboť problematická místa opatřili stručnými komentáři.

Knihy je psána velmi čtivě a poutavě, lze ji doporučit všem zájemcům o matematiku, učitelům, žákům i laikům. Každý v ní může nalézt nejen zajímavé informace, ale i motivaci pro vlastní práci; může se inspirovat příklady lidí, kteří dlouholetou intenzivní a vášnivou prací šli za svým snem, za úspěchem, za vědeckými výsledky. Je vhodná zejména pro žáky a studenty, kterým může poodhalit krásu a tajemství matematiky a vědeckého bádání vůbec, ovlivnit jejich žebříček hodnot a motivovat je k naplnění života nějakou hodnotnou aktivitou; a nakonec to vůbec nemusí být studium královny věd — matematiky.

Simon Singh: *Velká Fermatova věta*. Z angl. originálu *Fermat's Last Theorem* přeložili Luboš Pick, Jiří Rákosník a Mirko Rokyta. Academia, Praha, 2000. 199 str. ISBN 80-200-0394-0. 198 Kč.

Poznámka redakce: Řada kolegů si stěžuje, že kniha je mimo Prahu jen těžko k dostání; týká se to i tak velkých měst jako Brno nebo Plzeň. Pracovníci nakladatelství nám vysvětlili, že je to plně v moci distributorů knih a knihkupců, nakladatelství samo to nemůže ovlivnit. Knihu lze stále ještě koupit v pražských prodejnách nakladatelství Academia a také ji lze objednat elektronicky — se slevou, která vynahradí poštovné — na adresách academia_market@kav.cas.cz, <http://www.knihy.cz>.

Někomu je špatně od žaludku,
někomu od srdce.
Mně je zle od mozku.

Jde to se mnou s kopce.
Už tvořím z vnitřní potřeby.

Gabriel Laub

Jindřich Bečvář

Humorista, satirik a aforista Gabriel Laub se narodil 24. října 1928 v obchodnické rodině židovského původu v malém polském městě Bochnia nedaleko Krakova. Po obsazení východního Polska sovětskou armádou v září 1939 žila rodina několik měsíců ve Lvově, pak byla internována na Urale a po propuštění žila od roku 1941 v Samarkandu v Uzbekistánu. Roku 1946 se Gabriel Laub vrátil do Polska, v Krakově odmaturoval a pak začal studovat v Praze novinářskou fakultu na Vysoké škole politických a sociálních věd. Roku 1948 získal československé občanství.

V letech 1948 až 1950 působil jako novinář ve *Studentském předvoji*, od roku 1950 pracoval v *Lidových novinách*. Protože se rodiče vystěhovali do Izraele, nemohl po návratu z vojenské služby roku 1954 najít trvalé zaměstnání. Využíval tedy nejrůznějších možností výdělků, pracoval jako novinář, překladatel (z polštiny, slovenštiny, ruštiny, ukrajinštiny), tlumočnick, filmový kritik a reportér. V padesátých a šedesátých letech publikoval v časopisech *Mladá vesnice*, *Plamen*, *Literární noviny*, *Literární listy*, *Filmové noviny*, *Divadelní noviny* atd., psal fejetony, povídky, nejrůznější články, recenze, komentáře a rozhlasové pořady. Do češtiny přeložil Solženicynovu knihu *Jeden den Ivana Děnisoviče* a aforismy J. Lece. Jeho aktivity v letech 1967 a 1968 „ocenil“ později Alexej Pludek v nechvalně známé knížce *Vabank*, v níž Ríša Taub . . . zcela sám a levou rukou z pověření světového sionismu uspořádal „pražské jaro“ (viz [H], str. 217).

Laub měl vždy blízko k ironii, satíře a aforismům, které publikoval již od roku 1955. Věděl, že *aforismus je polopravda formulovaná tak, aby zastánce druhé poloviny trefil šlak, že dospělý je člověk, který už ví, že proti hlouposti nic nezmuže a že k snadnému štěstí stačí příslušná dávka hlouposti*. Psal i tzv. mikropovídky, ve kterých — podobně jako v aforismech — relativizoval vše, co se jen dalo; některé připomínají slovní úlohy.

Dne 23. srpna 1968, dva dny po okupaci Československa, odešel do Německa. Žil v Hamburku, spolupracoval s řadou německých, rakouských, švýcarských a izraelských časopisů, s rozhlasovými a televizními stanicemi. V němčině vydal přes dvacet knížek, některé vyšly ve více vydáních a v překladech, byly vydány v Tel Avivu, New Yorku, Vídni, Vratislavi, Stockholmu, Tokiu, Bělehradu atd.; i jejich názvy ukazují Laubův smysl

pro absurdity, zkratky a slovní hříčky (i s vlastním příjmením): *Verärgerte Logik* (1969), *Enthüllung des nackten Kaisers* (1970), *Ur-Laub zum Denken* (1972), *Kof mi šehošev* (1972), *Erlaubte Freiheiten* (1975), *Doppel-finten* (1975), *Sozialismus und, oder Freiheit* (1976), *Spielen Sie Detektiv* (1976), *Denken erlaubt!* (1977), *Alle Macht den Spionen!* (1978), *Das Recht, recht zu haben* (1979), *Leman tehila, naschim vebehemot* (1979), *Dabei sein ist nicht alles* (1980), *Olympisches Laub* (1980), *Der leicht gestörte Frieden* (1981), *Was tut man mit Witwen?* (1980), *Der leicht gestörte Frieden* (1981), *Der Aufstand der Dicken* (1983), *Denken verdirbt den Charakter* (1984), *Gespräche mit dem Vogel* (1984), *Entdeckung in der Badewanne* (1985), *Urmenschenskinder Respektlose Geschichten* (1986), *Mein lieber Mensch. Neue Gespräche mit dem Vogel* (1987), *Die Kunst des Sonnenbrands oder Urlaub muß sein!* (1988).

Roku 1971 získal Laub mezinárodní cenu města Neheim-Hüsten za povídku *Největší proces dějin*, ve stejném roce obdržel novinářskou cenu Ericha Klabunda udělovanou Svazem německých novinářů, o dva roky později cenu Kulturního kruhu při Svazu německého průmyslu, roku 1987 cenu města Arnsberg za nejlepší německou povídku. Byl členem Akademie svobodných umění v Hamburku (vedl její literární sekci) a místopředsedou Sdružení hamburských autorů.

Ani v exilu nezapomínal na Československo, ve kterém prožil více než dvacet let. Do němčiny přeložil některé hry Václava Havla (*Audience* 1975, *Vernisáž* 1976, *Horský hotel* 1976, *Protest* 1978), jeho studii *Moc bezmocných* (1989), napsal doslov k německému překladu Havlova otevřeného dopisu prezidentu Gustávu Husákovi (1977). V exilovém nakladatelství Index vydal v roce 1972 svůj *Největší proces dějin* [L2] a roku 1982 svůj český překlad Kořakowského knihy *Nebeklič aneb dějepisné příběhy z historie svaté, sepsané ku poučení a výstraže. Rozhovory s ďáblem*. Byl členem PEN klubu, předsedou a později čestným předsedou sekce německy mluvících zemí exilového PEN klubu.

Laub psal i recenze na knihy českých autorů publikované v zahraničí (Josef Škvorecký, Jan Procházka atd.), k některým psal i předmluvy.

...já patřím totiž k oněm pošetilým recenzentům, kteří každou knížku znovu celou čtou, když o ní chtějí psát. (viz [H], str. 216)

Když Karel Hvizďala připravoval v letech 1979 a 1980 svoji knihu *České rozhovory ve světě* [H], projevil i zde Gabriel Laub svůj vtip. Na otázku „Jak se máte?“ odpověděl:

Jak se mám? No, mám se. Nemám se sice tak, jak si myslí ti, kteří říkají „ten se má!“, ale mám se. Co bych z toho měl, kdybych se neměl? (viz [H], str. 215)

Ve stejném rozhovoru se překrásně vyjádřil k práci a lenosti:

Pilní lidé mají radost z práce, lenoši se radují teprve, když ji mají za sebou. Proto pracují lenoši rychleji. Lidé si pak o lenoších myslí, že jsou pilní — pokud je neznají. Lenoši nedělají svou práci hůř než pihňasi, jenom ji déle odkládají — šetří si ji. Proto mají stále moc na práci, což zas budí zdání, že jsou pilní. (viz [H], str. 218)¹⁾

V letech 1990 až 1994 poskytl Gabriel Laub přes deset rozhovorů našim novinám a časopisům (Světová literatura, Signál, Tvorba, Práce, Svobodné slovo atd.). Na jeho knížky u nás vyšlo několik recenzí, ve kterých byl výstižně označen jako *autor, jemuž není nic svaté, angažovaný skeptik* či jako *Laub na Labi*.

Gabriel Laub zemřel 3. února 1998 v Hamburku v nedožitých sedmdesáti letech. Škoda, že se v posledních letech více nevyjadřoval k naší „transformující se“ současnosti. Jeho inteligentní humor, vtip, ironie a satira by jistě našly mnoho vhodných témat.

Gabriel Laub byl jako aforista vděčným objektem sám sobě:

Je to smutné poznání, ale nejsem největší génius na světě.

Není to ovšem spravedlivé.

I když jsem satirik —
nahá dívka je mi pořád milejší než nahý král.

Patřím ke starším příslušníkům střední generace mladých autorů.

Hrůzy středního věku:
pro čilost jsem příliš starý, pro pílí příliš mladý . . .

Jsem jediný profesionální diletant
mezi diletantskými profesionály.

Jsem optimista, neboť věřím, že není tak zle,
aby se lidem nemohla říkat pravda.

Dívají se na mne jako na vraha:
zabil jsem svého autocenzora.

---

¹⁾ Roku 1971 se Laub zúčastnil ankety časopisu Text na téma *Čeho jste se nenadál v roce 1971? Co by vás nejméně příjemně překvapilo v roce 1972?* Roku 1989 odpovídal spolu s jinými na dotaz Národní politiky *Co lze očekávat do roku 2000?*

Gabriel Laub: Mikropovídky

V jedné zemi vypsalí soutěž na titul největšího mudrce s cenou 3 000 zlatek. Přihlásilo se veškeré obyvatelstvo. Den nato vypsalí soutěž na titul největšího idiota s cenou 10 000 zlatek. Všichni převedli své přihlášky, až na tři muže. Každý z těch tří dostal deset tisíc.

Chlapci byli tři a lopaty jen dvě. Vzali si je pochopitelně ti větší a silnější. Nejmenšímu, aby neplakal, řekli: „My budeme kopat a ty budeš kontrolovat, jestli to děláme dobře. . .“

Zas jednou byli tři a lopaty dvě. Ti silnější řekli: „Ty budeš kopat a my budeme kontrolovat, jestli to děláš dobře. . .“ Byli totiž o třicet let starší. Zmoudřeli.

Gabriel Laub o logickém myšlení

Logika je plebejský způsob myšlení.

Vznešení a mocní se vždycky bez ní obešli.

Satira: logika, která se nestydí zůstat logická.

Satira: rozhněvaná logika.

Tvořivost: logika, která se nebojí být nelogická.

Počítač není žádný zázrak —

pracuje tak rychle jen proto, že nemyslí.

Počítač má oproti lidskému mozku jednu přednost:
že se jej používá.

Počítače se mýlí mnohem přesněji.

Každá teorie musí zápasit s potížemi tak dlouho,
dokud nepřestane platit.

Podle formule $e = mc^2$ by mělo šestnáctikilové dítě
mít pětkrát méně energie než osmdesátikilový otec.

Cha, cha, cha!

Statistiky poskytují dost materiálu k přemýšlení —
ale jen, když se jim nedůvěřuje.

Současnost: okamžik mezi minulostí a budoucností,
postizitelný pouze metodami vyšší matematiky.

Čas lidského života je kruh,
ale nedovírající se a hodně šiřatý.

Hlava a zadek jsou spojené nádoby.
Dokud člověk nedostane kopanec do zadku, nezačne myslet.

Myšlení — jediný melouch, který nenese.

Gabriel Laub o učení a výchově

Učíme se po celý život. Až na školní léta.

Děti, uče se psát podle diktátu a opisovat, co je předepsáno —
nevíte, čím se jednou budete živit.

Na to, co umějí profesori, může člověk přijít i sám.
Tomu, co umějí žáci, se musíme učit.

Fantasmagorická představa:
škola života, řízená ministerstvem školství.

Učit se od života? Podle toho, kdo mu schvaluje osnovy!

Jediným učitelem,
kterému se sem tam podaří někoho vychovat,
je život.

Snaha předat své životní zkušenosti jiným,
svědčí o nedostatku životních zkušeností.

Rodiče ohrožují své děti, když jim poskytují radostné dětství.
Kdo neměl těžké dětství, nemá se na co vymlouvat u soudu.

Neučte děti přiznávat se k chybám,
neberte jim možnost stát se politiky.

Myslitelé, nedávejme lidem své myšlenky zadarmo!
Když budou platit, nebudou je tak snadno zahazovat.

Že člověk sám sobě nerozumí?
To se přece rozumí samo sebou!

Člověče, nenech se vychovávat!
Vychovávej se sám!

Antiautoritativní výchova ztratila veškerou autoritu,
protože byla autoritářská.

Gabriel Laub: Rovnice

$$a + x + 20 = b$$

Hotová povídka.

Podívejme se na osoby. Nejjasnější je 20, hotová veličina. Dotáhl to na dvacet, teď sedí zcela netečně a důstojně kývá kozlí bradkou, protože jemu se nic nemůže stát. Ať ho přemístí kam chtějí, bude pořád stejný. 20 nikomu nedělá potíže, nikdo také o něm moc neuvažuje. Šoupne se, kam je třeba, jako kus nábytku. Zapomenout na něho se ovšem nesmí, a on to ví. Proto je tak klidný, vystrkuje hrdě svou šedivou bradku a myslí si, že jemu může být jedno, jestli jsou ti ostatní více nebo méně než on, on to poctivě dotáhl na dvacet a nadosmrtně mu to stačí.

x je starý intrikán. Rebelant. Zmatkář. Kvůli němu nikdo nemá pokoj. Představte si, co je to za číslo, když je vždycky a všude neznámý! a i b se k němu svorně otáčejí zády. Zrovna je to musí potkat, že se mezi ně připlétl takový živel! Zrovna je, solidní písmena s přiměřenými bříšký, a a b , která se vždycky hlásí první, když je třeba, ale moc z řady nevyskakují . . .

a i b jsou samozřejmě nejspolehlivějšími, nejukázněnějšími členy rovnice. Nevnučují se se svými otázkami typu „Čemu se rovná x ?“, mají v rovnici svou funkci a nemusí vytrubovat, jaká hodnota se skrývá za jejich bříšký. Jsou daleko od sebe, možná, že se ani neznají, ale vždy bezpečně drží spolu. Když b jde nahoru, potáhne za sebou i a , když a dostane přidáno, pocítí to blahodárně i b .

Možná, že a je záporné a b je nula.

To ale přece nic nemění na významu jejich funkce. Jejich nesmírná hodnota je v tom, že jim můžete určit hodnotu libovolně. A že je můžete nahradit kterýmkoliv jiným písmenem.

Ovšem — kromě nezdárných x , y a z , která neustále kladou otázky.

Gabriel Laub o nulách

Matematika učí: nepřehlížejte nuly!

Nula není obyčejné nic.

Je to nic opírající se o železný zákon své nezbytnosti.

Nula je symbol absolutního Břicha,
které nemá, nepotřebuje a neuznává jiné orgány.

Nula je byrokrat:

je-li nahoře, je výsledkem nula, ať je pod ní jakákoliv hodnota;
je-li dole, plodí nekonečno.

Nula ví, že sama o sobě neznamená nic, v tom je její síla.
Nula zůstává nulou na každém místě. Ale její místo se počítá.
Mají-li vzniknout větší hodnoty, musí nuly co nejdál dozadu.

Každá nula říká: „My, které tvoříme milióny...“

Síla miliónu je v nulách.

Kdo je jen jedničkou a chce být víc,
musí za sebou shromažďovat nuly.

$$n + x \cdot 0 = n$$

Tato rovnice ukazuje, že nikdy nelze zjistit,
kolik nul se paraziticky přisálo ke každému n .

Mezi dvěma nulami nemůže být příliš velký rozdíl.

Nula plus nula nerovná se vždy nule —
může to být také manželská nebo autorská dvojice.

Nula od nuly nepojde!

K vztahu obsahu a formy:

nejdokonalejší tvar ze všech čísel má nula.

Nezačínej si nic s nulou — jistě patří k nějaké tisícovce.

„Největší nula na světě...“ Nezní to hrdě?

Dvě nuly neznamenaají vždycky toaletu.

Často jsou to dva hajzlové.

Návrh pro vzdělance: říkejte „Stojí to za nulu!“

Nějaká vzteklá nula porodila k podobě své oprátku.

Literatura:

- [L1] Gabriel Laub: *Zkušenosti*. Československý spisovatel, Praha, 1967. Vydáno v jedné knížce společně s *Nevhodnými slovy* Milana Růžičky (1927–1977).
- [L2] Gabriel Laub: *Největší proces dějin*. Svěpomoc, Praha, 1990. Ilustroval Bohumír Gemrot. 1. vydání Index, Köln, 1972.
- [L3] Gabriel Laub: *Myšlení kazí charakter. Aforismy*. Svěpomoc, Praha, 1991. Ilustroval Jugoslav Vlahovič.
- [B] Jiří Brabec, Jan Lopatka, Jiří Gruša, Petr Kabeš, Igor Hájek: *Slovník zakázaných autorů 1948–1980*. SPN, Praha, 1991.
- [H] Karel Hvizdala: *České rozhovory ve světě*. Československý spisovatel, Praha, 1992. Rozhovor s G. Laubem je na str. 215–224. 1. vydání Index, Köln, 1981.
- [K1] František Knopp: *Česká literatura v exilu 1948–1989. Bibliografie*. Makropulos, Praha, 1996.
- [K2] František Knopp, Jiří Mika, Jan Wiendl: *Česká nezávislá literatura v ohlasech*. Primus, Praha, 1994.
- [U] *Universum. Všeobecná encyklopedie*, V. díl. Odeon, Praha, 2000.

Ze současného školství

B. Henry

Zprávy z MŠMT

- 1) Univerzita Hradec Králové se přejmenovává na Univerzitu Arnošta z Pardubic.
- 2) Vysoká škola ekonomická se přejmenovává na Univerzitu Václavovu.
- 3) Univerzita Karlova se bude koncem roku 2001 stěhovat do obce Žebrák. Rektora, prorektory, děkany, proděkany, vedoucí kateder, členy akademických senátů a vědeckých rad bude jmenovat obecní hejtman, který bude schvalovat i učební plány a sylaby jednotlivých předmětů.
- 4) MŠMT zřídilo Družstevní učitelskou záložnu v obci Řitka. Vyzývá všechny učitele základních, středních i vysokých škol, aby využili jejich služeb. Všichni učitelé pak budou dobře vědět, kde mají své peníze.
- 5) MŠMT oznamuje, že všichni učitelé všech typů a stupňů škol budou podle nově schváleného zákona č. 324/2000 Sb. pobírat 13. a 14. plat. Třináctý plat bude vyplácen v lednu, čtrnáctý v únoru. V březnu začne nový cyklus.
MŠMT v této souvislosti vyzývá všechny učitele, aby poděkovali svým ředitelům, děkanům, rektorům a zaměstnavatelům vůbec, že jim nekazí charakter vysokými platy.
- 6) Od příštího školního roku bude na všech středních a vysokých školách zavedeno diferencované školné. Učitelé do 40 let budou platit 6 000,- Kč měsíčně, učitelé nad 40 let 5 000,- Kč měsíčně a důchodci 4 000,- Kč měsíčně.
- 7) MŠMT objednalo 1 276 tun soli a 47 398 tun pepře, aby to v roce 2001 mohlo všem učitelům řádně osolit a opepřit. Dále objednalo 8 765 kg másla, což činí více než jednu čtvrtku na hlavu každého řídicího pracovníka ve školství.
- 8) MŠMT poskytlo všem školám finanční dotaci na zakoupení froté ručníků pro jejich učitele. Všichni učitelé tak budou moci ve školním roce 2001/2002 utřít hubu.

Tato práce byla podpořena grantem Granátové agentury Pancéřová pěst ČR č. 128a-27/2000.

9) MŠMT udělilo doložku nejvyšších výhod vysokoškolské učebnici *Teorie množin s Pepou Popletou*. Nejzajímavější pasáž popisuje zmatky Pepy Poplety, který si plete kardinály s biskupy.

10) MŠMT dalo závaznou směrnicí k osnovám stereometrie: probírat se bude *kulové*.

11) Podle poslední směrnice MŠMT má učitel chodit do výuky vyzbrojen nejen odbornými a pedagogickými poznatky, ale i vyzbrojen.

12) MŠMT oznamuje, že jeho propagační odbor prodává učitelům, žákům, školám i soukromníkům vkusně provedenou placku s nápisem *Chceš zhubnout? Staň se učitelem!*

MŠMT vyjadřuje nesouhlas s plackou, kterou propagují studenti MFF UK: *Chceš zblbnout? Zeptej se mě jak!*

Nová koncepce vzdělávání v ČR

(vstupuje v platnost od školního roku 2001/2002)¹⁾

Povinná školní docházka se v rámci boje proti nezaměstnanosti prodlužuje do 65 let věku dítěte. Po ukončení povinné školní docházky budou děti odcházet do důchodu.

Struktura školského systému a vzdělávání se od základů mění. Ruší se nejen osmiletá a čtyřletá gymnázia, SOŠ, SOU, ZŠ atd., ale i vysoké školy univerzitního i neuniverzitního zaměření a dokonce i všechny vyšší školy, tj. školy, které jsou vyšší než školy vysoké.

Zřizuje se pětiletá zvláštní škola (ve zkratce PZŠ), kterou bude procházet více než 2 765 % naší populace, každý alespoň pětkrát. Velké procento populace již na této škole naplní povinnou školní docházku; první průchod touto školou bude považován za primární vzdělání, druhý průchod za sekundární vzdělání, třetí za terciární vzdělání, čtvrtý za kvaternionové vzdělání, pátý za pentagonální, šestý za hexaedrové, . . . , osmý za oktaedrové vzdělání atd., až do naplnění povinné školní docházky. Absolventi kvaternionového vzdělání získají titul *bakalář* (ve zkratce Bc.²⁾), absolventi pentagonálního vzdělání titul *magistr* (ve zkratce Mgr.³⁾).

MŠMT předpokládá (na základě statistického šetření agentury STEM), že při tomto vzdělávání bude úmrtnost žactva postupně narůstat.

Kromě pětileté zvláštní školy (ve zkratce PZŠ) bude organizováno postgraduální zvláštní studium (ve zkratce PZŠ), do kterého bude možno postoupit až po absolvování pentagonálního vzdělání. I to bude mít pětiletý

---

1) Viz tzv. *Černá kniha*.

2) Z latinského *blbec*.

3) Z latinského *magor*, resp. *megepa*.

cyklus. Absolventi budou — nejdříve však po druhém průchodu touto PZŠ — získávat titul *doktor* (ve zkratce PZŠDr.⁴⁾).

Důležitou roli ve vzdělávání budou mít maturity. Zde MŠMT ještě tápe, celý projekt ještě není zcela hotov. Zmíňme se o několika dílčích projektech.

a) Doc. Radim Gordický, zvaný Uzel, navrhuje, aby maturity, aneb zkoušky dospělosti, byly zahájeny dvoutýdenním soustředěním na školách v přírodě ve druhé polovině srpna. Pak přijde září, říjen, listopad, prosinec, leden, únor, březen, duben a v květnu přinese maturitní soustředění své plody.⁵⁾ Studentkám, které uspěly, budou vystavována vysvědčení dospělosti. Tato vysvědčení bude podepisovat ředitel školy. Následně budou vystavována vysvědčení dospělosti studentům; budou je rovněž podepisovat příslušné studentky, které již maturitní vysvědčení mají. Připouští se, aby jedna studentka podepsala více vysvědčení. Ti, co při maturitě propadnou, se mohou přihlásit k maturitní zkoušce v dalším školním roce. Počet pokusů o složení maturity není omezen. Maturity od dodekaedrového vzdělávání lze konat výhradně za přítomnosti lékaře.

b) MŠMT soudí, že nový systém maturit je třeba nejprve vyzkoušet na zvířatech. Dva týmy odborníků již zahájily intenzivní výzkum.

První tým, který vede dr. Šoufl, odjel na služební cestu do Austrálie, neboť dál už jet nelze, a zahájil výzkum maturit a nejrůznějších školských problémů na klokanech. Soustředil se hlavně na tyto otázky:

- Mají klokani v kapsách taháky?
- Jak si vyskakovat s prázdnou kapsou?
- Úspěšnost soutěže Matematický klokan.
- Jak se tančí klokankán?
- Jak zpívat klokantátu a klokantilénu?
- Klokan v klokantýně.
- Výchova kapsářů.⁶⁾

Výzkum podpořila akciová společnost *Bohemians*, společnost se vsítěním omezeným. Její ředitel Felix Dolíček odpověděl na otázku, na jakých zvířatech maturitní výzkum konat, naprosto jednoznačně: *Nejlepší jsou klokani!*

Druhý tým vede prof. dr. Ing. Filištín Kňour, DrSc., výzkum je konán na prasatech v ČR. Čistotou, inteligencí a mnoha dalšími projevy se totiž blíží našim středoškolským studentům. Tento výzkum se soustřeďuje na tyto otázky:

---

⁴⁾ Z českého *postgraduálního zvláštního studia doktor*.

⁵⁾ Tento projekt není zaměřen pouze na rozmnožování vzdělanosti.

⁶⁾ Z Austrálie prý pocházel i slavný kapsář babičky Boženy Němcové.

- K maturitě jako na porážku?
- Kdy a jak cedit krev?
- Jak správně pařit?
- Výzkum chování u koryt.
- Co všechno dávat do šrotu?
- Kdy, proč a jak chrochtat blahem.
- Kdy a kam nestrkat rypák?
- Jak si ve škole válet šunky?
- Tlačěnka při přijímacím řízení na VŠ.
- Mají se učitelé jako prasata v žitě?
- Šíří se vzdělanost jako prasečí mor?
- Jak se stát sviní?

Výzkum je bohatě dotován masokombinátem svinibrodským, spol. br. o.⁷⁾

c) PaeDr. Josef Hloubavý, CSc., zahájil historický výzkum maturit; jeho projekt má následující etapy: maturity v době kamenné, maturity v antice, maturity za feudalismu, maturity za kapitalismu, maturity za socialismu, maturity za kapitalismu. Výzkum je zatím zcela na počátku (maturity v paleolitu).

d) Maturita bude mít několik složek: *státní maturita*, *krajská maturita*, *okresní maturita* a *místní maturita*. Při státní, krajské a okresní maturitě budou zadávány *tresty*, ve kterých budou hrát rozhodující úlohu tzv. *polootevřené úlohy*. Vzhledem k tomu, že naše populace tento pojem dobře nechápe, pokusíme se na příkladech vysvětlit, co se rozumí *uzavřenou*, *otevřenou* a *polootevřenou* úlohou.

Uzavřená úloha:

Pepa Popleta měl 156 korun, zakoupil Betce krabičku cigaret za 42 korun a lahev vína za 75 korun. Zbylo mu 39 korun.

Tato úloha je evidentně zcela uzavřená, nic s ní nenaděláme, není co řešit.

Otevřené úlohy:

Pepa Popleta měl 3 368 korun.

Betka stojí na silnici E 55.

Tyto úlohy jsou evidentně zcela otevřené, je možné navrhnout jakékoli pokračování, tj. řešení.

Polootevřené úlohy:

Kajínek prchá od Mírova rychlostí 130 km/hod. Policie pátrá v ε -okolí Mírova pro $\varepsilon = 1 \text{ km}$, 2 km , 3 km , ... rychlostí $60 \text{ m}^2/\text{hod}$. Vypočtete, kdy bude Kajínek polapen. (Uvažujte, že Země je dokonalá koule o poloměru $6\,378 \text{ km}$ a že rychlost pátrání policie je stejná na souši i na vodě.)

---

⁷⁾ Spol. br. o. — společnost s brucením omezeným.

Poznamenejme, že se v souvislosti s tendencí EU dosáhnout 85 % maturantů v populaci předpokládá více než stoprocentní úspěšnost studentů při skládání maturit; správné výsledky testů budou oceněny jako *správné*, výsledky nesprávné budou oceněny jako *původní*.

Aplikace výsledků vědecké práce

Na základě výsledků grantu MŠMT č. 173/2000, na kterém pracoval kolektiv pracovníků VÚPP, spol. u. o.,⁸⁾ jsou nyní na všech školách odstraňovány stupínky. Bylo nezvratně dokázáno, že stupínek hraje v procesu vzdělávání naprosto negativní roli. Učitele povyšuje a žáka ponizuje a přispívá tak ke vzniku bariéry mezi učitelem a žákem a k nárůstu jejich vzájemné nedůvěry.

Na některých školách jsou proto místo stupínků vyhloubeny tzv. *sestupínky*; někde jsou hluboké až 220 cm. Tyto sestupínky mají obrovský vliv na vytvoření atmosféry důvěry ve škole. Učitel již neční nad žákem, ale naopak, takže žák není vyvýšeným učitelem stresován. V některých školách žák díky sestupínkům během školního roku žádného učitele nespátří, což má nesmírný význam pro nerušený rozvoj jeho intelektu a psychické odolnosti.

Dalším výdobytkem, který přispívá k odstranění stresu žáků i učitelů, jsou nápovědní budky. Jsou budovány v některých sestupincích. Služby v těchto budkách drží učitelé-důchodci, kteří si tak přivydělávají pár korun ke svému důchodu ve výši životního minima. Při výkladu napovídají svým kolegům, při zkoušení žákům.

Na některých školách jsou v sestupincích vybudována i propadliště. V krizovém okamžiku tělesného ohrožení může učitel nenápadně zmáčknout tlačítko a okamžitě zmizí z dosahu žáků. Propadliště může učitel využít i při výkladu, neví-li jak dál, případně mu tam pomůže žák, má-li již dost učitelova výkladu. Několikrát se stalo i to, že propadliště využil i zkoušený žák, aby zmizel z dosahu učitele.

Ze soudních síní

Před městským soudem v Praze 4 skončilo soudní přelíčení projednávající případ napadení učitele Vomáčky. Připomeňme, že v březnu minulého roku byl devětapadesátiletý učitel soukromé obchodní akademie Josef Vomáčka napaden při hodině matematiky svým žákem, osmnáctiletým Františkem Kolohnátem, členem školské rady. Důsledkem konfliktu byla dvouměsíční pracovní neschopnost učitele Vomáčky, do které počítáme třítydenní nemocniční ošetření (otřes mozku, zlomenina pravé ruky a tři žeber, vyražení

---

⁸⁾ Výzkumný ústav pedagogického procesu, společnost s učením omezeným, Ústavní 324, Bohnice.

dvou zubů, vnitřní zranění, pohmožděnin a řezné rány, psychický šok) a dále materiální škoda v celkové výši 29 000,- Kč (zdemolovaná knihovna, rozbitá okna). Rozhodnutím soudu byl učitel Vomáčka odsouzen na 18 měsíců s podmíněným odkladem na 2 roky, neboť bylo svědecky doloženo, že svého žáka Františka Kolohnáta ke konfliktu vyprovokoval zadáním domácího úkolu. Soud přitom přihlédl k dosavadní bezúhonnosti učitele Vomáčky a rozhodl, že úhradu vzniklé škody 29 000,- Kč a správní poplatek za nemocniční ošetření ve výši 63 000,- Kč bude učitel Vomáčka splácet v měsíčních splátkách 1 800,- Kč. Student Kolohnát vyjádřil nespokojenost s mírným potrestáním učitele Vomáčky a odvolal se ke krajskému soudu.

Z domova

Budova MFF UK na Malostranském náměstí se bude stěhovat do Tróje. Jednotlivé kameny a cihly dostanou čísla (většinou přirozená), budova bude opatrně rozebrána a znovu postavena v Tróji na pozemku autobazaru. Pozemek, na kterém budova nyní stojí, se bude uvádět do původního stavu. Při archeologickém průzkumu podzemí této budovy byly totiž objeveny pozůstatky židovského hřbitova.

V Praze byl ve starém lomu v Prokopském údolí zřízen hromadný hrob učitelů, kteří zahynuli při výkonu svého povolání, při studentských vzpouřích či byli ubiti rozzuřenými manželkami při odevzdávání výplaty.

V minulém týdnu zde byl postaven kříž, na kterém je „ukřížována“ školní tabule s nápisem:

Poutníče zvěstuj ministerským, že my tu mrtvi ležíme, jak zákony trhu kázaly nám.

V Praze je hojně navštěvován hrob neznámého učitele, který značnými náklady zřídila nadace *Škola prohrou* na ostrově Štvanice. Byly zde uloženy ostatky neznámého bezdomovce, který byl v únoru minulého roku nalezen zmrzlý pod mostem inteligence. Přes veškerou snahu nebyla zjištěna jeho totožnost. Podle štosu neopravených prověrek z matematiky, které měl v roztrhaném batůžku, však byla zjištěna jeho profese.

Srdečně vás zveme na Štvanici. Můžete zde postát v zamyšlení za zvuku *Gaudeamus igitur*.

Ze zahraničí

Jak je všeobecně známo, Amsterdam je zásobován elektrickou energií z Naardenu. Před několika lety zde byla vybudována výkonná elektrárna, která mění mechanickou energii na energii elektrickou. Vedlejším produktem je energie tepelná, která je využívána k vytápění bytů, škol a úřadů, k ohřívání vody, k vyhřívání skleníků a erotických salónů.

Zdrojem mechanické energie je Jan Ámos Komenský, který je v Naardenu pohřben. Před léty se totiž zjistilo, že se učitel národů v důsledku školských reforem v hrobě neustále obrací; právě tohoto rotačního pohybu bylo využito jako levného zdroje energie. V poslední době však nastávají s výrobou elektrické energie vážné problémy, neboť pohyby Jana Ámose Komenského se v souvislosti se změnami v našem školství začaly výrazně zrychlovat. Situace je vážná, hrozí přerůst v ekologickou katastrofu. Přehřátí celé oblasti totiž může vést k tání ledu v oblasti severního pólu, k obrácení směru Golského proudu, k pohybům zemské osy a k pádu ministra školství v ČR.

Inzerát

Svobodná učitelka matematiky 25/170/68, jinak též 95/63/92, hledá bohatého muže, který by sponzoroval výkon jejího zaměstnání, a to za účelem sňatku. Zn. Od devadesáti let a tří milionů Kč.

Oznámení

Publikaci *Slovní hodnocení studentů* vydalo nakladatelství PECH. Po třístránkovém úvodu, který se plně staví za slovní hodnocení a naprosto odmítá jakékoli známkování, následuje soubor pěti tisíc frází všestranně použitelných při slovním hodnocení na všech typech a stupních škol a ve všech předmětech. V příloze je pak uvedena přehledná tabulka převádějící pětistupňové známkování do slovního hodnocení. Známky 1, 2, 3, 4, 5 jsou zde nahrazeny slovními ekvivalenty *výborně, velmi dobře, dobře, dostatečně, nedostatečně*. Publikaci jistě přivítá naše odborná veřejnost, zejména učitelé, kteří budou shromážděné fráze aplikovat při slovních hodnoceních svých žáků.

Oznámení

Na Filozofické fakultě UK v Praze se bude 27. června 2001 konat obhajoba doktorské disertace Mgr. Moniky Vychrtlé nazvaná *O původu a rozšíření lidového rčení „Má hlad jako učitel“ v 90. letech 20. století*.

Reklama

Staň se učitelem/učitelkou!
Jde o tvůrčí práci s mladou generací.
Není to povolání, je to poslání!

(MŠMT varuje: Platy jsou k posmání!)

1. dubna 2001